

28.02.25р. 21гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Олесь Гончар. Коротко про письменника.

Загальна характеристика доробку О.Гончара. Мрія і дійсність у новелі «Модри Камень». Романтична ідея кохання, що перемагає смерть

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:

moshev2020@icloud.com

Теоретична частина

- **Перегляньте.** Олесь Гончар «Модри камень». ЗНО
<https://www.youtube.com/watch?v=VzpZxlwJB0E>
- **Перегляньте відеоурок.** Мрія і дійсність у новелі "Модри Камень".
Романтична ідея кохання, що перемагає смерть
https://www.youtube.com/watch?v=m71a3x_ek2s

Олесь Гончар завжди був на передовій боротьби сил народу проти історичного безпам'ятства, морального і духовного зубожіння, за істинний гуманізм, збереження «соборів душ!» і утверджував це своїм життям і творчістю.

Письменник по-справжньому любив свою землю. За десять днів до смерті у своєму щоденнику Олесь Гончар зробив такий запис: «Дякую Богові, що дав мені народитися українцем». А останній запис виявився дуже лаконічним і глибоким: «Бережіть Україну!» Національної гідності, любові до рідної землі і її духовних святинь, розуміння справжніх цінностей у людині і в житті письменник учить нас і своїм життям, своєю творчістю. Дуже хочу, щоб О. Гончар став учителем для кожного з вас, щоб своїми молодими серцями ви сприйняли його настанови і моральні заповіді.

Олесь Терентійович Гончар народився 3 квітня 1918 року. Після смерті матері, коли хлопцеві було три роки, із заводського селища на околиці Катеринослава (тепер Дніпропетровськ) його забрали на виховання дід і бабуса в слободу Суху Козельщанського району Полтавської області. Працьовита і щира в ставленні до людей бабуса замінила майбутньому письменникові матір.

Після закінчення семирічки Олесь Гончар працює в редакції районної газети в с. Козельщина. Помітивши любов хлопця до літератури, редакція направляє його до Харківського технікуму журналістики ім. М. Островського.

Тридцять років у житті О. Гончара — період формування його як громадянина й митця. Навчаючись у технікумі, він виступив з першими оповіданнями на сторінках газети «Комсомолец України». Ранні оповідання і повісті («Черешні цвітуть», «Іван Мостовий») Гончар присвятив людям, яких добре знав, з якими не раз зустрічався на життєвих стежках.

У 1937 році Олесь Гончар закінчує технікум і йде працювати в редакцію газети «Ленінська зміна». Робота в пресі давала йому змогу близько знайомитися з найрізноманітнішими галузями життя, ближче вивчати людей. Вже тоді він вчився придивлятися до них, помічати нове в житті та психології людей.

У 1938 році Олесь Гончар — студент філологічного факультету Харківського університету. Незадовго перед війною вийшла з друку його повість «Стокозове поле». Відгук на цей твір письменник прочитав 22 червня 1941 року. Склавши екзамени за III курс, він разом із групою своїх товаришів добровольцем пішов на фронт, хоча мав відстрочку до закінчення навчання. Замість IV курсу він опинився в районі Білої Церкви. Тоді йому йшов 23-й рік.

Війна потрясла увесь світ. Вона змітала на своєму шляху міста, села, обривала життя, диктувала свої жорстокі закони. Та війна не змогла знищити патріотичні пориви бійців, віру в перемогу. Розпочавши свою бойову одісею в студентському батальйоні добровольців, він пізнав і пекучий біль відступу, і відчай оточення, і тяжкі рани, і велику радість переможного наступу. Воєнні умови (він був старшим сержантом, старшиною мінометної батареї) не дуже сприятливі для творчості. Але й за таких нелегких обставин О. Гончар не розлучався з олівцем та блокнотом. Вірші, що народжуються в перервах між боями, сам письменник назве «конспектами почуттів», «поетичними чернетками для майбутніх творів». Сьогоднішнє прочитання їх переконує, що це справді так. Ліричний герой «Атаки», «Думи про Батьківщину», «Братів» духовно, емоційно близький до героїв повоєнних його романів і новел.

Після війни Олесь Гончар демобілізувався і продовжив навчання в Дніпропетровському університеті. Та біль старих ран, думки про побратимів нагадували йому про війну. Не раз на фронті він казав собі: «Якщо залишусь живий, розкажу про все, що пережив».

У 1946 році побачила світ перша частина трилогії «Прапороносці» — «Альпи», наступного року вийшла друга частина — «Голубий Дунай», а в 1948 році — остання книга трилогії — «Злата Прага». Твір приніс молодому письменнику надзвичайний успіх і визнання.

1946 року Гончар, закінчивши університет, поступив до аспірантури і переїхав до Києва. Він відразу поринув у напружену творчу роботу. Одна за одною виходять його книжки. Теми творів різні, але в кожному є неповторна і правдива взаємодія трагічного й людського. Його філософія людяності віщує перемогу щастя й добра.

У кінці 40-х і на початку 50-х років Гончар пише низку новел «Весна над Моравою», «Модри Камень», «Ілонка», «Гори співають» «Усман та Марта», повість «Земля гуде».

Свіжість поглядів на світ, незвичайну заглибленість у життя продемонстрував автор у нових своїх творах, що з'явилися упродовж 60-х — 70-х років. Серед них — романи «Тронка», (1963), «Собор», «Берег любові» (1976), «Твоя зоря» (1980), повість «Бригантина» (1972), Новели «Кресафт» (1963), «На косі» (1966), «Під далекими соснами», «Пізнє прозріння» (1974).

Твори О. Гончара перекладалися на 67 мов, а творчий досвід письменника засвоюється і вітчизняними, і зарубіжними майстрами слова.

Письменник включається в боротьбу за українську державність, виступає з гостропроблемними статтями, підтримує студентів у час їхнього протистояння влади — багатоденного голодування на Хрещатику похмурої осені 1990 року.

У 1991 році з'являється публіцистична книга «Чим живемо», у якій митець роздумує про українське відродження.

Смерть прийшла передчасно. Олесь Гончар — совість суспільства — так потрібен нині, у час становлення Української держави! Тож урочисті похорони на Байковому цвинтарі (14 липня 1995 року) були щирим виявом глибокої пошани до людини, яка свідомо обрала тернистий шлях служіння і до кінця чесно пройшла його.

Протягом усього творчого життя Олесь Гончар звертався до малих літературних жанрів — новел та оповідань, ставлячи їх на один філософсько-естетичний щабель з великими призовими полотнами.

Новелістика Гончара — високохудожня частина його творчого доробку. Причому тематика його новел дуже різноманітна. Все письменницьке життя Гончара сповнене спогадів про минулу війну і вболівань за сучасне та майбутнє людства, про що свідчать новели «Модри Камень» (1946), «Весна за Моравою» (1947), «За мить щастя» (1964), «З тих ночей» (1974), «Плацдарм» (1985) і багато-багато інших.

Ранні довоєнні твори Гончара свідчать про його тяжіння до малих прозових жанрів, в яких концентровано великі проблеми і важливі теми. Письменник довів, що можна «у невеликому відкрити велике, у краплі води побачити сонце і почути гомін моря. Таке вміння властиве талантові народнопоетичному».

Первинне засвоєння новели «Модри Камень»

Перегляньте зміст новели <https://www.youtube.com/watch?v=JZiqhQH3vBc>

Новела «Модри Камень» продовжує воєнну тематику творів О. Гончара. Написана через два роки після війни. У журналі «Україна» вона була надрукована ще до появи «Прапороносців». Хоча несправедлива критика болісно вразила письменника, та все ж таки у новелі показав свій справжній талант. Автор зобразив трагічно обірване війною почуття між радянським солдатом та іноземною дівчиною — словачкою. Несподіване кохання до красуні Терези прийшло всупереч війні. Не закріпилося воно в реальному житті, бо дівчина загинула від рук поліцая. Але кохання продовжує жити у пам'яті солдата, в його мріях.

Новела «Модри Камень» написана в романтично-піднесеному стилі: несміливе і нерозквітле кохання, яке зароджувалося між радянським бійцем і словацькою дівчиною, виступає як засудження війни. Це засудження значно глибше за інші фактори, бо немає нічого страшнішого за вбите прекрасне людське почуття.

Запитання

1. У якій родині народився Олесь Гончар?
2. Чи стануть дитячі враження фрагментами майбутніх книжок Олеся Гончара?
3. Де навчався Олесь Гончар?
4. Чому у 1941 році Олесь Гончар не продовжив навчання?
5. Як склалася доля Гончара — воїна?
6. У якому творі Олесь Гончар «розказав про все, що пережив»?
7. Назвіть основні твори письменника.
8. Чи лише в епістолярному жанрі написані твори Олесем Гончаром?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- 1.** Скласти хронологічну таблицю життя і творчості О. Гончара (с.178-179).
- 2.** Прочитати новелу «Модри Камень» (с.182-187).
- 3.** Характеристика новели (тема, ідея, проблематика, особливості оповіді, характеристика образів). (с.180-181)
- 4.** Виконайте завдання з підручника (с.181- 182).